

DARNIOJI JŪRINIO TURIZMO PLĖTRA: BURIAVIMO PASLAUGOS KLAIPĖDOS REGIONE

ANA TIMONINA-MICKEVIČIENĖ¹

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Jūrinio turizmo poreikis sparčiai auga visame pasaulyje, buriavimas ypač išpopuliarėjo po COVID-19 pandemijos. Klaipėdos regione darnusis jūrinis turizmas – prioritetinga šaka, kurią plėtoti numatyta strateginiuose dokumentuose ir veiksmų planuose. Atliktu tyrimu siekta nustatyti burinių laivų paslaugų svarbą plėtojant darnų jūrinį turizmą Klaipėdos regione. Taikyti tyrimo metodai: literatūros analizė, kokybinis tyrimas – ekspertinė apklausa. Atliktas kokybinis tyrimas atskleidė, kad darnaus jūrinio turizmo plėtrai būtinos papildomos, su buriavimu susijusios paslaugos, skatinančios labiau domėtis buriavimu ir įtraukti šias patirtis į atostogų planavimą, korporatyvinių ir edukacinių renginių organizavimą. Tyrimai atskleidė, kad regionuose, kuriuose tvaraus jūrinio turizmo koncepcija yra prioritetinga turizmo plėtros kryptis, yra vietos valdžios palaikymas, sudarytos sąlygos dalyvauti tarptautiniuose bendradarbiavimo projektuose, labiau vystomas darnusis buriavimo turizmas, auga paslaugų pasiūla visuomenei. Tarptautinė partnerystė, bendri jūrinio turizmo projektai, bendrai vykdoma komunikacija – veiksmingi darniojo jūrinio turizmo plėtros būdai.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *jūrinis turizmas, darnusis turizmas, buriavimo turizmas, buriavimas.*

JEL KLASIFIKACIJA: M14, Q26, L83.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v4i1i3.2548>

Įvadas

Turizmas yra viena didžiausių ir greičiausiai augančių paslaugų šakų pasaulyje. Ilgainiui pagrindiniai pramonės rodikliai iki 2020 m. ir toliau rodė stabilią didėjimo tendenciją. Žinoma, ši tendencija 2020 m. nutrūko dėl pasaulinės COVID-19 pandemijos, tačiau ją įveikus anksčiau prognozuotos plėtros tendencijos turėtų tęstis. Daugelio šalių ekonomikų pajamos iš turizmo yra pagrindinis pajamų šaltinis: sumaniai valdoma ir tinkamai reklamuojama turizmo pramonė sukuria daugybę darbo vietų ir remia vietos ekonomiką (Trstenjak, Žikovič, Mansour, 2020).

Taigi po COVID-19 atsigaunantis turizmas turi prisitaikyti prie naujų pasaulio tendencijų: sveikatinimo, vis augančio darnumo, asmeninės gerovės koncepcijos. Baltijos jūros valstybių taryba, priimdama visuomenės saugumo, vientisumo ir atvirumo iššūkius, prioritetą teikia būtent darniam vystymuisi (ypač ekologiško verslo), žaliajam ir jūriniam turizmui, kaip svarbiam regioninės ekonomikos gaivinimo sektoriui, pripažindama poreikį didinti regiono matomumą ir suteikti jaunimui daugiau įsidarbinimo galimybių, aktyvesnę dalyvavimą turizmo plėtros procesuose, skatinti jaunimo pasitikėjimą ir įtraukimą į darnaus turizmo plėtros veiklas (Šaparnienė, Raišutienė, Rupulevičienė, Mejerė, 2020).

Darnusis turizmas yra vienas iš Klaipėdos regiono darniojo vystymosi prioritetų (Asociacija Klaipėdos regionas, vystymosi specializacija, 2021). Jūrinis ir pakrančių turizmas – reikšmingiausios šio regiono turizmo šakos, nes nėra konkurencijos su kitais Lietuvos regionais. Pati gamtinė regiono aplinka formuoja turizmo vystymosi prielaidas.

¹ Ana Timonina-Mickevičienė – Klaipėdos universiteto Paslaugų centro vyriausioji specialistė, rinkodaros studijų magistrė, Vadybos katedra

Moksliniai interesai: jūrinis turizmas, darnusis vystymasis

El. paštas: Ana.Timonina-Mickeviciene@ku.lt

Jūros ir pakrančių grožis, įlankų ir augalijos patrauklumas, nepalietas gamtinis regiono kraštovaizdis, istoriniai relikvai ir palankios klimato sąlygos yra pernelyg svarbūs, kad būtų ignoruojami turizmo tame regione. Viena iš regione lengvai vystytinų jūrinio turizmo šakų yra buriavimo turizmas ir sportas. Vis populiarėjantis buriavimo turizmas lėmė reikšmingą atitinkamų verslo segmentų bumą. Buriavimo turizmas, kaip specifinė laisvalaikio turizmo rūšis, daro teigiamą ekonominį poveikį pakrančių regionams ir tuo labai prisideda prie vietos ekonomikos augimo (Chen, Balomenou, Nijkamp, Poulaki, Lagos, 2016).

Neabejotinai didžiulis buriavimu besidominčių turistų skaičius pastaruoju metu sudarė sąlygas buriavimo turizmui sparčiai vystytis pakrančių šalyse ir tapti svarbia turizmo dalimi. Su jachtomis susijusių technologijų vystymasis, buriavimu besidominčių turistų siekis pamatyti naujas vietas, klimatas, augalija, gamtinės sąlygos (pvz., įlankos), veiklos, vietos bendruomenių gyvenimo būdas, papročiai ir tradicijos, kitų šalių investicijos į buriavimo turizmą leido daugeliui pasaulio pakrančių šalių atsidurti buriavimo turizmo maršrutuose ir tapti pageidaujamomis buriavimu besidominčių turistų (Sevinc, Guzel, 2017).

Problema. Tam, kad buriavimo turizmas taptų patrauklus Klaipėdos regione ir paskatintų turistus iš visos Lietuvos bei kaimyninių regionų tuo domėtis, neužtenka siūlyti tik praktinio arba sportinio buriavimo paslaugas. Deja, pasigendama bendrų buriavimo patrauklumo empirinių tyrimų Klaipėdos regione, tad kyla problema, kokios buriavimo paslaugos skatintų darniojo jūrinio turizmo plėtrą regione?

Tyrimo tikslas: nustatyti burinių laivų paslaugų patrauklumą plėtojant darnųjį jūrinį turizmą Klaipėdos regione.

Tyrimo objektas – darniojo buriavimo turizmo paslaugų patrauklumas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, apibendrinimas, empiriniam tyrimui pasirinkta kokybinio tyrimo strategija, leidžianti jau patyrusiems buriavimo paslaugos vartotojams pasidalinti savo patirtimi, teikti paslaugos tobulinimo pasiūlymų (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016). Atliekant kokybinį tyrimą dalyvavo 26 ilgesnių nei viena diena praktinių buriavimo plaukimų 2020–2022 metais dalyviai. Čia nevertinta ankstesnė buriavimo patirtis, amžius ar fizinis pasirengimas, nes vienas iš tyrimo tikslų buvo išsiaiškinti, ar buriavimas tinka plačiajai vartotojų grupei.

Įvade, antrame ir trečiame skyriuose taikyta mokslinės literatūros šaltinių analizė, sisteminis apibendrinimas, palyginimas.

1. Buriavimas, kaip viena iš darniojo jūrinio turizmo dalių

Darnusis turizmas mokslinėje ir teisinėje literatūroje apibrėžiamas įvairiai. Remiantis Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacijos pateikta metine ataskaita (toliau – JTPTO), darnusis turizmas gali būti apibrėžiamas kaip „turizmas, kuris visapusiškai atsižvelgia į dabartinius ir būsimus poveikius ekonomikai, socialinei šalies būklei ir aplinkai; skiria dėmesį lankytojų, pramonės, aplinkos ir priimančiosios bendruomenės poreikiams“ (UNWTO Annual Report, 2010, 5).

Darniojo turizmo vystymo gairės ir valdymo metodai taikomi visoms turizmo formoms skirtingose turizmo aplinkose, apimant masinį turizmą ir kitas turizmo segmentų nišas. Darnumo principai apima aplinkos, ekonominius ir socialinius-kultūrinius turizmo plėtros aspektus (Castellani ir kt., 2012). Remiantis C. M. Hall'o (1998) darnaus turizmo modeliu, vieni svarbiausių darnaus turizmo veiksmų yra: ekonomika, naudinga vietos bendruomenei; paveldo išsaugojimas, laikantis teisingumo principo; aplinkos ir ekonomikos integracija (Hall, 1998). Ekonominiai, socialiniai ir aplinkos pokyčiai yra pagrindiniai tarpusavyje sąveikaujantys darnumo veiksniai. Išteklių valdytojai, vietos gyventojai ir turistai yra suinteresuotųjų šalių atstovai, atstovaujantys atitinkamai ištekliams, bendruomenei ir turizmo vartotojams. Vystant turizmo vietovę šie interesantai puoselėja simbiotinius tarpusavio santykius (Ross ir kt., 1999). Darniojo turizmo vystymas skatina visų susijusių suinteresuotųjų šalių sąmoningą dalyvavimą, esant stipriam politiniam vadovavimui. Tai yra nenutrūkstamas procesas, kai svarbu nuolat stebėti privalomų prevencinių ir (ar) koreguojamųjų priemonių, jei būtina, diegimo poveikį (Richards ir kt., 2008).

Remiantis T. Schmitt (2000), jūrinis turizmas (turizmo rūšis, apimanti ant jūros kranto ir jūroje vykstančias veiklas) pats savaime nėra tvarus ar ekologiškas, labiau susijęs su prestižu ir finansine galia. Netransformuodama

jūrinio turizmo į tvarumą ir ekologiškumą mūsų visuomenė rizikuoja pakartoti tas pačias masinio turizmo plėtros klaidas. G. Cerchiello (2018), analizuodamas ekonominį ir socialinį jūrinio turizmo poveikį Ispanijoje, pateikia tą pačią prielaidą. Be abejo, jūrinis turizmas teikia didelę ekonominę naudą, sukuria daug darbo vietų ir leidžia šalinti sezoniškumo problemas turizmo sektoriuje. Vis dėlto intensyvėjantis laivų eismas prisideda prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo, vandens taršos ir masinio inkarų nuleidimo ties pakrantėmis, tai kenkia jūros florai ir faunai, dėl ko buriavimo turizmas gali trukdyti vietos žvejybai ir klasikinei turizmo industrijai.

Be abejo, didžiulis buriavimu besidominčių turistų skaičius pastaraisiais metais leido pakrančių šalyse sparčiai besivystančiam buriavimo turizmui tapti svarbia turizmo industrijos dalimi. Buriavimu besidominčius turistus traukia tokių kelionių teikiama galimybė per gana trumpą laiką pamatyti naujas vietas, susipažinti su vietos gamtos ištekliais, gyventojų tradicijomis, gyvenimo būdu ir papročiais. Jachtose įdiegus pažangias technologijas nebereikia papildomo sportinio buriavimo pasirengimo, tai leidžia turistams buriuoti komfortiškomis sąlygomis. Vietos bendruomenės savitumas, šalių investicijos į jachtų turizmą, patogus susisiekimas leido daugeliui pasaulio šalių įsiterpti į jachtų turizmo maršrutą ir tapti pageidaujamos jachtomis besidomintiems turistams (Sevinç, Güzel, 2017).

Pageidaujamų buriavimo turizmo regionų analizė atskleidė, kad Karibų salos ir Viduržemio jūros pakrantės – dvi svarbios buriavimo turizmo vietos (Phillips, 2014; Pardali ir kt., 2007), įtrauktos į daugelio jachtomis besidominčių turistų maršrutus. Be to, žinoma, kad istoriškai buriavimo turizmas dėl įvairių priežasčių iš vakarinės Viduržemio jūros dalies nukreiptas į rytinę Viduržemio jūros dalį. Spėjama, kad egzotiška salų gamta anapus Indijos vandenyno pritrauks jachtomis besidominčių turistų, o buriavimo turizmo maršrutuose ateityje atsiras ir daugiau krypčių. Vien tik Europoje yra šimtai stočių-prieplaukų nuo Viduržemio jūros vakarinės dalies iki Gibraltarą. Taigi galima konstatuoti intensyvią jachtų turizmo pasaulyje plėtrą, kai šia veikla užsiimama beveik kiekvienoje pakrantėje (Battistella, Cagnina, Cicero, Preghenella, 2018).

Buriavimas Baltijos regione pasižymi tam tikra specifika, skirtingai nuo Viduržemio jūros baseino, kur gyvuoja senos buriavimo tradicijos ir tam palankios geografinės sąlygos. Be to, buriavimui Baltijos regione būdingas sezoniškumas (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Pasaulyje populiarios jachtų turizmo vietos ir sezonai

Šiaurės Europa	Danija, Švedija, Jungtinė Karalystė – nuo gegužės iki rugsėjo Norvegija – nuo birželio iki rugpjūčio
Vakarų Europa	Nyderlandai – nuo gegužės iki rugsėjo Prancūzija, Vokietija – nuo balandžio iki lapkričio
Rytų Europa	Lenkija, Lietuva, Latvija – nuo gegužės vidurio iki rugsėjo vidurio
Pietų Europa	Ispanija – nuo gegužės iki spalio Italija, Malta, Graikija, Kroatija – nuo balandžio iki spalio
Rytų Viduržemio Europa	Turkija, Kipras, Izraelis – nuo balandžio iki spalio
Afrika	Tunisas, Kanarų ir Seišelių salos – ištisus metus

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Sevinç, Güzel 2016

Daugiau nei 27 tūkst. km vandens kelių ir daugiau nei 70 tūkst. km pakrančių linijos turinti Europa siūlo tinkamas sąlygas 48 milijonams Europos piliečių, besidominčių pramogine jūrine veikla (iš jų 36 milijonai – buriuotojai mėgėjai arba profesionalai), ir daug įvairių buriavimo paslaugų tuo suinteresuotiems turistams. Europos vandenyse laikoma daugiau nei 6 milijonai mažųjų laivų, įrengta 4500 prieplaukų ir daugiau nei 1,75 milijono krantinių (European Boating Industry, 2016). Taigi jachtų veikla ypač svarbi Europos pakrančių ir salų ekonomikai (Diakomihalis, Lagosas, 2011). Be to, jachtos, vandens sportas, prieplaukos suteikia galimybę įdarbinti 180 tūkst. žmonių, tai sudaro apie 17 milijardų eurų metinių pajamų visoje Europoje (European Boating Industry, 2016).

Nors Pietų Baltijos regionas tokiu gausiu marinų skaičiumi kaip Pietų Europa pasigirti negali, buriuotojų ir buriavimo turizmo vartotojų poreikiai bei pageidavimai beveik nesiskiria. 2017 metais vykdant projekto MARRIAGE programą „Pietų Baltija“ (angl. *South Cost Baltic*), atliktos apklausos ir tyrimai, kuriuose dalyvavo 70-ies uostelių iš 6-ių regionų jachtų priplaukų lankytojai. Pastebėta, kad labiausiai lankytojai vertina nepaliestą gamtą, svetingumą, malonų aptarnavimą, buriavimo paslaugų atviroje jūroje organizavimą, kultūrinę ir gamtinę įvairovę (South Coast Baltic Survey, 2017).

Lietuvos nacionalinio lygmens turizmo planavimo dokumentuose jūrinis ir pakrančių turizmas apibrėžiamas kaip turizmo kryptis, apimanti jūros pakrančių ir priplaukų, kruizinių, privačių laivų ir keltų turizmą, t. y. veiklas jūroje ir ant jūros kranto. Jūrinis ir pajūrio turizmas įvardijami kaip viena iš rūšių, susijusių su didžiausiomis turistų išlaidomis ir didžiausiomis galimybėmis kelionių skaičiaus aspektu (Turizmo sektoriaus analizė bei strateginės plėtros kryptys, 2019).

Klaipėdos regione, būtent Klaipėdos mieste ir rajone, jūrinis turizmas yra prioritetas. Viena iš Klaipėdos miesto ir rajono stiprybių jūrinio turizmo aspektu – geografinė padėtis: prieiga prie Kuršių marių ir Baltijos jūros; gamtiniai rekreaciniai išteklių – jūros akvatorija, pajūrio paplūdimiai ir kt. (Klaipėdos regiono specializacijos strategijos iki 2030 m. Darnaus jūrinio ir pakrančių turizmo krypties aprašomoji dalis, 2021).

Klaipėdos regiono turizmo ir žemės ūkio sektorių plėtros studijoje (2019) kaip pagrindinę Klaipėdos regiono specializaciją siūloma rinktis darniojo pajūrio ir vandens turizmo kryptį, kuri būtų pagrįsta gamtiniais pajūrio ir vandens išteklių, inovatyviomis ir kokybiškais kultūrinio, sveikatingumo, nišinio, gamtos, miesto ir dalykinio turizmo paslaugomis. Veiksmingas turimų išteklių naudojimas ir tinklaveikos platformų plėtra leistų Klaipėdos regionui didinti konkurencingumą Europos pajūrio ir vandens turizmo rinkoje. Studijoje Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Neringos ir Palangos miesto savivaldybių pajūrio bei jūrinio turizmo specializacija įvardijama kaip esama ir norima plėtoti turizmo kryptis.

2 lentelė. Klaipėdos regiono savivaldybių specializacija turizmo tipo aspektu

Turizmo tipas	Teritorija
Jūrinis turizmas	Klaipėdos miesto ir rajono savivaldybės
Pajūrio (kurortinis) turizmas	Klaipėdos miesto ir rajono, Neringos ir Palangos miesto savivaldybės
Aktyvusis ir gamtos turizmas	Klaipėdos miesto ir rajono, Neringos, Kretingos rajono, Skuodo rajono ir Šilutės rajono savivaldybės

Šaltinis: Klaipėdos regiono specializacijos strategijos iki 2030 m., 2021.

Kadangi buriavimas – svarbi jūrinio turizmo dalis, visos su tuo susijusios veiklos Klaipėdos miestui ir rajonui ypač svarbios.

2. Tvaraus buriavimo turizmo vystymas ir komunikacija

Atsižvelgiant į jūrinio turizmo elementus, nereikėtų tikėtis, kad buriavimo veiklos vyktų regione, kuriame nėra natūralių buveinių ir kitų turistinių veiklų (Jennings, 2007). Įsisąmoninant tvarumo svarbą, buriavimo turizmas tapo visų regioninio vystymosi veiksnių planų ir specialių daugybę šalių įtraukiančių projektų dalimi, o nacionalinė ir internacionalinė tvaraus turizmo gerosios praktikos tapo privalomu reikalavimu (Piante, Ody, 2015). Nepaisant gausių tyrimų ir mokslinių publikacijų, literatūros apie tvarumą buriavimo turizmo aspektu vis dar trūksta (Lam González, León Ledesma, González, 2015).

Iš visų jūrinio turizmo šakų buriavimas, remiantis darnaus vystymosi koncepcija, lengviausiai pritaikomas. Skirtini trys pagrindiniai buriavimo darniojo vystymo iššūkiai (Pencarelli ir kt., 2012):

1. Ergonomika – tai žmonių ir technologijų sąveikos užtikrinimas, siekiant visa apimančio santykio su gamta ir jūra, kuris leistų užtikrinti logišką laivo tęstinumą su žemynu; universalūs dizainas, numatant jachtų erdves ir pritaikant paslaugas žmonėms, turintiems negalią.
2. Mažinti išteklių naudojimą, ribojant statybai naudojamas medžiagas, naudoti ekologiškus gaminius ir paslaugas, kurie pasižymi atitinkamomis eksploatacinėmis savybėmis ir kokybe.
3. Buriavimo kelionėse mažinti energijos suvartojimą, didinant energijos vartojimo efektyvumą, pagal galimybę bures skleisti nenaudojant pagalbinių energijos šaltinių.

Apžvelgus buriavimo turizmo tvariają praktiką išryškėja du aspektai: tarptautinio buriavimo sertifikavimo programų reikšmingumas, parengti ir vykdomi aplinkosaugini sąmoningumą nukreipti projektai. Pavyzdžiui, Graikijoje ir Viduržemio jūros regione vykdyti „Horizon 2020“, „Odyssea Blue Tourism“ ir „Interreg Mediterranean 4helix+“ projektai. Nors dėmesys juose sutelktas į skirtingus dalykus (jachtų gamyba, buriavimas, marinų infrastruktūra ir kt.), visos veiklos glaudžiai tarpusavyje susijusios, siekiant buriavimo tvarumo, jų tikslas – pasiūlyti privataus kapitalo iniciatyvų rėmimo finansavimo galimybių, užtikrinti tolesnį bendradarbiavimą ir sinergiją, galimybę pasitelkti naujausias žinias ir technologijas, puoselėti regioninį bendradarbiavimą ir tinklaveiką, vykdyti bendras rinkodaros kampanijas (Melas, 2020).

Apžvelgiant Baltijos regione vykdomus jūrinio, ypač buriavimo, turizmo projektus, verta paminėti „Pietų Baltijos bendradarbiavimo abipus sieną“ programas (angl. *South Coast Baltic cross-border cooperation*), kurių dalyviais buvo ir Klaipėdos regiono atstovai. Viena iš programų – Pietų Baltijos MARRIAGE 2015–2019 metų projektas, kurio tikslinės auditorijos yra vandens turizmo paslaugų teikėjai Pietų Baltijoje (ypač marinų operatoriai, užsakomųjų vandens reisų bendrovės, turizmo agentūros), regiono politikai (merai, teisėjai, ministerijos ir kt.), galimi išoriniai rėmėjai (pvz., Turizmo ir infrastruktūros ministerijos, ES strategijos Baltijos jūros regionui prioritetinės srities koordinatorius – EUSBSR PAC, Pietų Baltijos programos (SBP) suinteresuotosios šalys), vietos, regiono ir tarptautiniai žurnalistai, Baltijos jūros pietinės pakrantės žiniasklaida, šio regiono piliečiai ir lankytojai (South Coast Baltic Survey, 2017). Vienas iš projekto prioritetų – tinklaveikos ir klasterizacijos skatinimas. Kadangi turizmo klasterių veikla išimtinai susijusi su turizmo objektais (kultūros ištekliais, t. y. lankomomis vietomis, infrastruktūra, turistams skirtomis paslaugomis ir produktais), turizmo klasteriams keliamas tikslas – pasitelkus tinklaveiką prie pirkėjų priartinti gamintojus ir paslaugų teikėjus.

Klaipėdos universitetas, kuriam priklauso du buriniai laivai (30 metrų škuna „Brabander“ ir 14 metrų jūrinė jachta „Odiseja“), dalyvavo buriavimą ir su juo susijusias veiklas skatinančiuose bendradarbiavimo abipus sieną projektuose. Vykdamas projektą „Jūrinis švietimas ir buriavimo praktika jaunimui“ (angl. *M.A.S.T. Maritime Education and Sail Training for Young People*) ne tik atkurtas Gdansko (Lenkija) burlaivis „General Zaruski“, bet ir sudarytos galimybės jaunimui iš socialinės rizikos šeimų išbandyti buriavimą. Siekiant populiarinti buriavimą kaip tvaraus turizmo ir laisvalaikio kryptį, pažinti jūrinę istoriją bei kultūrą, suburtos jaunimo iš partnerių šalių grupės (Lenkija, Lietuva, Danija, Švedija, Vokietija), kurioms surengti praktiniai buriavimo išplaukimai vykdamas išgyvenimo jūroje ir lyderystės ugdymo edukacinę programą. Projekto M.A.S.T. praktinės veiklos buvo ne tiek pramoginės, kiek edukacinės: be buriavimo, jaunuoliams siūlytos anglų kalbos, Pietų Baltijos regiono pažinimo, istorijos, politikos ir aplinkosaugos paskaitos (M.A.S.T., 2007–2013).

Kitas Klaipėdos universiteto laivyno vykdytas projektas skirtas plačiajai visuomenei, kur siekta susieti buriavimą, keliones ir pažinimą. Pagrindinis Interreg Pietų Baltijos projekto „Baltic Pass – jūrų paveldo turai“ (angl. *Baltic Pass – Maritime Heritage Tours*) (2007–2013) tikslas – darniojo turizmo vaidmens Pietų Baltijos regione didinimas, siekiant sukurti ekologišką, tvarų turizmo produktą, kuris būtų pagrįstas regioniniais ir tarptautiniais buriavimo maršrutais. Įgyvendinant šį projektą dalyvavo smulkiojo ir vidutinio verslo (SVV) organizacijos, turizmo agentūros ir informacijos centrai, jūrinių profesijų mokyklos ir kiti (Baltic Pass, 2007–2013). Sukurti ir išbandyti trys buriavimo maršrutai, kuriuos buriavimo paslaugų vartotojai ypač pamėgo ir renkasi net projektui pasibaigus.

Tokių regioninio bendradarbiavimo pavyzdžių yra nemažai: vykdomi europiniai projektai, skatinantys mėlynąjį turizmą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, kuriami jūriniai klasteriai Portugalijoje, Graikijoje ir visame Viduržemio jūros baseine, taip pat ir Baltijos bei Šiaurės jūros regionuose. Kartu ne tik aptariamos aplin-

kosaugos ir socialinės problemos, dalijamasi gerąja patirtimi, bet ir formuojama bendra regiono buriavimo rinkodaros koncepcija.

Regioninio bendradarbiavimo projektai skatina tvariojo buriavimo turizmo plėtrą pasitelkus tinklaveiką, bendradarbiavimą, rinkodaros kampanijas, siekiant populiarinti buriavimą skirtingose šalyse. Tvariojo buriavimo turizmo plėtrą ir visas valstybių narių bei SVV įmonių iniciatyvas riboja suinteresuotųjų šalių potencialo, žinių komunikacijos trūkumai. Bet kurio jūrinio turizmo dalyvio – lankytojų, įmonių, viešųjų įstaigų informacijos trūkumas formuoja nepalankią rinkos veikimo aplinką. Informacijos trūkumas lemia bet kurio ūkio subjekto nepasitikėjimą ir neskatina investuoti į inovatyvius produktus. Ryškus probleminio klausimo pavyzdys yra neaiškumas dėl samdomų kapitonų ir laivo saugos įrangos kokybės standartų, kurie įvairiose šalyse gerokai skiriasi. Tarpvalstybinio kapitonų kvalifikacijos pripažinimo skirtumai trukdo darbo jėgos ir kapitalo judėjimui, ribojamas vidaus rinkos veiksmingumas, be to, SVV įmonės patiria nepatogumų kurdamos ir siūlydamos kombinuotus produktus. Dėl burinių laivų kapitono profesijos specifikos mobilumas ir tarpvalstybinis prieinamumas ypač svarbūs tiek įmonėms, tiek darbuotojams, siekiant puoselėti tiesioginius darbo santykius ir laisvai judėti iš vienos vietos į kitą (Melas, 2020).

Apibendrinant pažymėtinos bendros visiems pakrančių regionams būdingos tvariojo buriavimo turizmo tendencijos: ekologiškumas ir aplinkai draugiška infrastruktūra, vartotojų sąmoningumo siekis, buriavimo prieinamumas ir bendradarbiavimo tinklų kūrimas. Klasteriai ir tinklaveikos leidžia kartu spręsti aplinkosaugos, ekonomikos, rinkodaros ir socialines problemas.

3. Tyrimo metodologija

Siekiant skatinti tvarią jūrinių paslaugų ir pramogų plėtrą Klaipėdos regione, praktinio buriavimo paslaugas pradėjo teikti ne tik SVV įmonės, bet ir viešosios įstaigos. Viena jų – Klaipėdos universitetas, kuriam priklauso du buriniai laivai, ne tik vykdančys mokslinius tyrimus, bet ir organizuojantys buriavimo praktiką, skatinantys domėtis tvariu buriavimo turizmu bei jūrine kultūra vykdydami trumpus edukacinius plaukimus po uostą, pažintines ekskursijas po laivą, istorines-pramogines edukacijas. Klaipėdos universiteto laivai jau ne pirmus metus dalyvauja prestižinėse jachtų varžybose, kurių dalyviai – asmenys nuo 15 metų, nepaisant fizinio pasirengimo. Praktiniai plaukimai ir atviros edukacijos organizuojamos šiuose laivuose:

- Mokomasis-tiriamasis burlaivis „Brabander“, pastatytas 1977 m. Nyderlanduose, Klaipėdos universitetui priklauso nuo 2007 metų. Juo vykdomi moksliniai tyrimai, studentų praktikos, organizuojamos ekskursijos ir pažintiniai plaukimai visuomenei, išbandomi burinių laivų turistiniai maršrutai. Burlaivis – nuolatinis tarptautinių regatų „The Tall Ships races“ ir „Baltic Sail“ dalyvis.
- Jūrinė jachta „Odiseja“ – tai 14-os metų bermudinė škuna, skirta buriavimo praktikai ir pažintinėms ekskursijoms. Joje buriavimo pradžiamokslį įgyja ne tik turistai, bet ir jūrinių specialybių studentai (Klaipėdos universiteto laivynas).

Buriavimo paslaugų patrauklumo darniojo jūrinio turizmo vystymo kontekste tyrimui pasirinkta kokybinio tyrimo strategija, leidžianti įsigilinti į tyrimo dalyvių jausmus, mintis, prasmes, kurias žmonės suteikia juos supančiai aplinkai (Gaižauskaitė, Valavičienė, 2016). Tyrimo duomenims rinkti taikytas iš dalies struktūruotas interviu, kuris dėl savo universalumo ir lankstumo yra vienas populiariausių duomenų rinkimo metodų. Esminis tyrimo dalyvių atrankos kriterijus – dalyvavimas praktinio buriavimo mokymuose, regatose, mokomuosiuose plaukimuose Klaipėdos universiteto buriniais laivais 2020–2022 metais, įskaitant ir COVID-19 apribojimų laikotarpį. Ilgesniuose praktinio buriavimo plaukimuose dalyvavę respondentai įgavo praktinės patirties ir galėjo pateikti realių išpūdžių ir pasiūlymų, pasidalinti patirtimi ir išvalgomis. Kvietimas dalyvauti tyrime išsiųstas visiems dalyviams elektroniniu paštu (apie 100 vnt.), gauti 26 atsakymai į interviu klausimus.

Kokybinis tyrimas atliktas 2022 m. lapkritį, pasibaigus aktyviam buriavimo sezonui. Respondentai atsakė į interviu klausimus elektroniniu būdu.

Anketa sudaryta iš septynių atvirųjų klausimų, kurie taip suskirstyti:

- Pirmuoju ir antruoju klausimais siekta nustatyti informacijos apie buriavimo paslaugas prieinamumą ir aiškumą visiems vartotojams, komunikacijos kanalų atrankos tikslingumą.
- Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais siekta nustatyti, ar norint dalyvauti praktinėse buriavimo kelionėse būtina išankstinė patirtis, ar tokia paslaugos forma, kai dalyvis visiškai įsilieja į jūrinį gyvenimą, tinka paslaugos vartotojams.
- Penktasis ir šeštasis klausimai leido įvertinti vartotojo patirtį: ar rekomenduotų šią paslaugą kitiems, kaip patyręs vartotojas, ar įžvelgia šios paslaugos populiarumo perspektyvų didesnėse vartotojų grupėse.
- Paskutinis klausimas apima vartotojų pasiūlymus vystant darnųjį jūrinį turizmą.

Atliekant tyrimą laikytasi dviejų pagrindinių etikos principų. Pirmiausia geranoriškumo. Respondentai patikinti, kad jiems negresia jokia su tyrimo procesu ar rezultatais susijusi rizika. Kitas principas – teisingumo: respondentams užtikrintas konfidencialumas ir anonimiškumas. Pristatant rezultatus pateikta tik nuasmeninta informacija. Tačiau pasirinktas ekspertinis imties dydis neapima visos buriavimo paslaugų Klaipėdos regione vartotojų grupės. Atsitiktinė atranka užtikrina, kad rezultatai, gauti iš apklaustųjų imties, turėtų būti apytiksliai tokie, kokie būtų gauti pamatavus visą populiaciją (Kardelis, 2002). Visi tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslu, atsakymai pateikti vartojant respondentų, o ne tyrėjo kalbą, jie nagrinėti induktyviai, netaikant išankstinių kategorijų (Rupšienė, 2007).

Šį tyrimą riboja ribotos galimybės gauti prieigą prie atitinkamo tipo ir geografinės apimties dalyvių. Kadangi tyrimas atliktas vienos šalies viename regione, kiekvienas respondentas tikrai gali būti atsitiktinė imtis. Be to, galimi nesupratimai dėl šališkų nuomonių ar respondentui nesupratus klausimo dėl savo kultūrinės kilmės ar asmeninio požiūrio. Tad pažymėtinas apklausos, kuri orientuota į regioną, poveikio ribotumas.

4. Tyrimo rezultatai

Pirmoji užduotis spręsta užduodant penktąjį ir šeštąjį klausimus, rekomendacijomis dėl galimų papildomų paslaugų respondentai pasidalijo atsakydami į septintąjį tyrimo apklausos klausimą.

Visi respondentai rekomenduoju savo draugams, bendradarbiams ir pažįstamiems išbandyti praktinį buriavimo plaukimą. Priežastys, kodėl rekomenduotų, pateiktos 3 lentelėje.

3 lentelė. Vartotojų rekomendacijos išbandyti buriavimo keliones

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	Teiginio dažnis
Ar rekomenduotumėte praktinį buriavimo plaukimą, siekiant formuoti komandą, lavinti komandinio darbo įgūdžius? Kodėl?	Puiki komandos formavimo priemonė	„Todėl kad yra nubrėžiamos ribos, rolės ir atsakingumas.“	16 / 26
	Naudinga savęs pažinimui	Ypatingai pasimatė su indų nunešimu, kas yra lyderis, o kas – ne“	4 / 26
	Patirtis galima pritaikyti kasdiniame gyvenime	„Tai pasitarnauja visose gyvenimo situacijose dirbant komandoje“	3 / 26
	Lyderystės ugdymas		2 / 26
	Gyvenimas įguloje, dažnai su nepažįstamais žmonėmis, ugdo toleranciją		1 / 26

Sudaryta autorės

Daugelis respondentų pasisakė už tai, kad praktinis plaukimas ugdo komandos dvasią, tad tokius plaukimus būtų galima rekomenduoti išbandyti ne tik draugų kompanijoms, bet ir kaip korporatyvinius renginius. Vienas respondentas pažymėjo: „Kai nubrėžiamos ribos, rolės ir atsakingumas, pasimato, kas yra lyderis. Ypatingai tai pasimatė su indų nusinešimu.“ Kitas respondentas rekomenduoju išbandyti buriavimą komandoje, nes „gyvenimas įguloje, dažnai su nepažįstamais žmonėmis, ugdo toleranciją“. Visi respondentai pritarė tam, kad buriavimą turėtų išbandyti jei ne kiekvienas, taip bet daugelis. 40 % respondentų mano, kad tai „nišinė“ paslauga, bet pabandyti turėtų kiekvienas; 60 % respondentų pasisakė už tai, kad paslaugą reikėtų pritaikyti kiekvienam. Respondentai pabrėžė, kad tvarios buriavimo kelionės neturėtų būti traktuojamos kaip nišinis produktas.

Respondentai pateikė savo rekomendacijų dėl buriavimo paslaugos vystymo, siekiant jas pritaikyti kiekvienam individualiai.

4 lentelė. Vartotojų rekomendacijos dėl buriavimo paslaugos vystymo

Paslauga	Pasiūlymų dažnis
Buriavimo paskaitos, praktiniai užsiėmimai, edukacinės programos kūrimas	2
Daugiau praktinių buriavimo plaukimų, praktikos tęstinumo galimybės	2
Nardymas	1
Paslaugos, tiesiogiai nesusietos su buriavimu, – laivo nuoma konferencijoms ir renginiams	1
Dalyvavimas regatose ir jūriniuose renginiuose	2
Daugiau skirtingų maršrutų	2
Trumpi kelių valandų išplaukimai, ekskursijos po laivą	4
Paskaitos apie laivybos, buriavimo istoriją	2
Švartavimosi kursai	1

Sudaryta autorės

Viename išsamesnių atsakymų, be nuolatinių edukacinių pasiplaukiojimų po uostą, siūlyta organizuoti plaukimus „su maisto degustacine tema, pavyzdžiui, plaukimas iki Juodkrantės ir žemaičių virtuvės patiekalai ar pan.“.

Kitai užduočiai skirti pirmasis ir antrasis klausimai. Atsakymuose respondentai pažymėjo, kaip juos pasiekė informacija apie vykdomus atvirus praktinio buriavimo plaukimus. Be to, svarbu buvo išsiaiškinti, ar informacija buvo pateikta aiškiai ir suprantamai plačiajai visuomenei. 89 % respondentų atsakė, kad informacija buvo išsami; 7 % teigė, kad pirminės informacijos pakako, bet trūko su pačiu plaukimu susijusių detalių; 4 % respondentų teigė, kad informacijos nepakako. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad efektyviausios komunikacijos priemonės – skaitmeninė rinkodara, nors gana aukštas ir kitų vartotojų rekomendacijos rodiklis.

Trečiajai tyrimo užduočiai skirtas ketvirtas klausimas, siekiant išsiaiškinti, kiek svarbi buriavimo patirtis, norint visapusiškai integruotis į mokomojo praktinio buriavimo procesą.

Remiantis tyrimo rezultatais, 2/3 apklaustųjų yra buriavę bent vieną kartą: daugelis turėjo minimalios patirties, kurią įgijo plaukiodami ežeruose ar upėse. Nors vykdant apklausą pasirengimo ir turimos patirties lygis nevertintas, dauguma apklaustųjų nurodė, kad tai buvo pirmoji jų jūrinio buriavimo patirtis. Daugelis respondentų (67 %) į klausimą, ar tokia patirtis būtina, atsakė neigiamai. Atkreiptinas dėmesys, kad burinių laivų įgulos nariai buvo profesionalai, tad suteikė informacijos, kaip elgtis vandenyje, visi plaukimų dalyviai buvo instruktuoti, o pačios kelionės metu praktinės įgulos nariai visiškai integruoti į laivo gyvenimą. Visi respondentai jautėsi saugiai dėl įgulos narių profesionalumo ir tinkamo pasirengimo praktinėms pramoninėms buriavimo kelionėms.

5 lentelė. Buriavimo patirties turėjimas ir būtinumas, dalyvaujant praktiniame buriavimo plaukime

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	Teiginio dažnis / Ekspertas
Ar prieš plaukimą turėjote jūrinės patirties? Jūsų nuomone, ji būtina vykdant praktinį buriavimo plaukimą?	Neturėjau, patirtis nereikalinga	„Neturėjau. Manau, kad patirtis nėra privaloma“	9 / 26
	Turėjau, patirtis nebūtina	„Patirtis visada yra gerai, ypač jūroje, tačiau dalis žmonių jos neturėjo, tačiau tai nesutrukdė jiems keliauti laivu. Komandos pagalba keleiviai dalyvavo praktiniuose mokymuose, ir kelionės pabaigoje jau buvo pasiektas pakankamas tokiai kelionei žinių lygis. Ačiū kapitonui Valdemarui bei kapitonui Ričardui, kurie ne tik saugiai ir atsakingai prižiūrėjo kelionės dalyvius, bet ir dėjo visas pastangas, kad žmonės įgytų bent jau elementarius buriavimo įgūdžius“	8 / 26
	Turėjau, kuo daugiau buriavimo patirties, tuo geriau		8 / 26
	Patirties neturėjau, bet ji būtų reikalinga prieš pradėdant ilgesnį plaukimą		1 / 26

Sudaryta autorės

Kadangi tyrime dalyvavusių respondentų dalyvavimo plaukimuose patirtis buvo skirtinga (nuo dviejų parų reiso į Liepoją, kuris skirtas pirminiam susipažinimui su buriavimu, iki savaitę trukusių tarptautinių varžybų „Baltic Regatta“). Atsakymų į klausimą, ar pasiūlyta paslaugos forma, kai numatytas visiškas įsitraukimas į jūrinį gyvenimą, pasiskirstymas pateiktas 6 lentelėje.

6 lentelė. Ar sunku buvo įsilieti į jūrinį gyvenimą, taikant visiško įsitraukimo į jūrinį gyvenimą modelį

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	Teiginio dažnis / Ekspertas
Paslaugos modelis numato visapusišką įsitraukimą į jūrinį gyvenimą: budėjimai, vairavimas, dokumentų pildymas, tvarkymosi darbai. Ar buvo sunku palaikyti jūrinio gyvenimo ritmą?	Ne, nesunku	„Visiškai nesunku. Buvo nuostabu patirti visą jūrinio gyvenimo kasdienybę savo kailiu“	6/26
	Jeigu jūra nerami, sunkiau įsilieti dėl jūrligės		6/ 26
	Nesunku, nes labai draugiška įgula	„Nebuvo, man labai patiko. Buvo įdomu ir naudinga. Manau, kad šios užduotys ir padaro kelionę įdomia“	5/ 26
	Nesunku, nes labai įdomu	„Jūra visuomet reikalauja perlipti per save, tad bent man atsiradę sunkumai buvo vidiniai iššūkiai, kuriuos turėjau pereiti ir perlipti per save“	6/ 26
	Sunku		3 / 26

Sudaryta autorės

Daugelis respondentų pažymėjo, kad visiškai ištraukti nesunku, net įdomu, nes skatina ne tik pažinti savo galimybes, bet ir suteikia daugiau buriavimo, komandos formavimo žinių, ugdo ištvėrmę ir lyderio gebėjimus.

Išvados

Atlikta mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad tvarusis buriavimo turizmas pakrančių regionuose vystosi netolygiai. Tai lemia skirtingos gamtinės sąlygos, klimato ypatumai, regiono valdžios pasirengimas vystyti šią darniojo jūrinio turizmo kryptį. Klaipėdos regione darnusis jūrinis turizmas įtrauktas į Klaipėdos regiono turizmo plėtros strategiją, tai rodo regiono valdžios suinteresuotumą šia turizmo šaka. Pastebėta, kad regionuose, kuriuose tvaraus jūrinio turizmo koncepcija yra prioritetinga, turizmo vystymo kryptis, yra vietos valdžios palaikymas, sudarytos sąlygos dalyvauti tarptautiniuose bendradarbiavimo projektuose, labiau vystomas darnusis buriavimo turizmas, auga paslaugų pasiūla visuomenei. Tarptautinė partnerystė, bendri jūrinio turizmo projektai, komunikacija – vieni efektyviausių darniojo buriavimo turizmo vystymo būdų.

Atlikus kokybinį tyrimą atskleista, kad darnusis buriavimo turizmas neatsiejamas nuo papildomų su juo susijusių paslaugų, kurios skatintų labiau domėtis buriavimu ir įtraukti šias patirtis į atostogų planavimą, korporatyvinių ir edukacinių renginių organizavimą, teikimu. Respondentai pabrėžė naujų edukacinių programų apie jūrinį tvarumą, buriavimo istoriją ir praktiką rengimo ir taikymo regione svarbą. Kad buriavimas būtų ne vien pramoga ar iššūkis, bet susiejus buriavimą su edukacija darnioji jūrinio turizmo plėtra būtų sąmoningesnė, teiktina informacija apie ekologiją, jūros taršą, pristatytini mokslinių jūrinių tyrimų rezultatai. Be to, tobulintina komunikacija, įtraukiant kuo daugiau suinteresuotų partnerių ne tik iš užsienio šalių, bet ir iš Lietuvos, siekiant formuoti atitinkamą žinutę skirtingoms grupėms, plėsti buriavimo turizmo ambasadorių ratą, dalyvauti vietos ir tarptautiniuose projektuose bei jūrinės kultūros renginiuose.

Literatūra

- [M.A.S.T.] Projekto „Maritime Education and Sail Training for Young People“ aprašymas. *Programme 2007–2013 South Baltic (PL-SE-DK-LT-DE)*. <https://keep.eu/projects/16394/Maritime-Education-and-Sail-EN/> [žiūrėta 2023-08-06].
Asociacija Klaipėdos regionas. *Vystymosi specializacija*. <https://klaipedaregion.lt/darnus-jurinis-ir-pakranciu-turizmas/> [žiūrėta 2023-08-10].
- Battistella, C., Cagnina, M. R., Cicero, L., Preghenella, N. (2018). Sustainable Business Models of SMEs: Challenges in Yacht Tourism Sector. *Sustainability*, 10, 3437. <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/10/3437> [žiūrėta 2023-08-06].
- Castellani, V., Sala, S. (2012). Ecological Footprint and Life Cycle Assessment in the sustainability assessment of tourism activities. *Ecological Indicators*, 16, 135–147.
- Cerchiello, G. (2018). The sustainability of recreational boating. The case study of anchoring boats in Javea (Alicante). *Investig. Tur.*, 16, 165–195.
- Chen, J., Balomenou, Ch., Nijkamp, P., Poulaki, P., Lagos, D. (2016). The sustainability of yachting tourism: A case study on Greece. *European Regional Science Association (ERSA) conference papers*. <https://www.arcjournals.org/pdfs/ijrth/v2-i2/5.pdf> [žiūrėta 2023-08-05].
- Diakomihalis, M. N., Lagos, D. G. (2011). An empirical approach to coastal leisure shipping in Greece and an assessment of its economic contribution. *Tourism Economics*, 17 (2), 437–456. DOI: <https://doi.org/10.5367/te.2011.0038> [žiūrėta 2023-08-06].
- European Boating Industry. (2016). *EU Affairs Tourism, Nautical tourism in Europe*. <http://www.europeanboatingindustry.eu/eaaffairs/tourism> [žiūrėta 2023-10-08].
- Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/6bc9b0c7-425b-4420-a2cd-e6ec2d12736a/content> [žiūrėta 2023-08-15].
- Hall, C. M. (1998). Historical antecedents of sustainable development and ecotourism: new labels on old bottles. *Sustainable tourism a geographical perspective*, 13–24. Longman London.
- Jennings, G. (2007) *Water-based tourism, sport, leisure, and recreation experience*. https://booksite.elsevier.com/samplechapters/9780750661812/Sample_Chapters/02~Chapter_1.pdf [žiūrėta 2023-08-10].
- Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex. <https://www.scribd.com/doc/37948910/K-Kardelis-Mokslini%C5%B3-tyrim%C5%B3-metodologija-ir-metodai#> [žiūrėta 2023-08-14].

- Klaipėdos regiono specializacijos strategijos iki 2030 m. Darnaus jūrinio ir pakrančių turizmo krypties aprašomoji dalis.* (2021). <https://klaipedaregion.lt/wp-content/uploads/2021/06/KR-SS-priedas-Nr.-4.pdf> [žiūrėta 2023-08-02].
- Klaipėdos regiono turizmo ir žemės ūkio sektorių plėtros studija.* (2019). https://klaipedaregion.lt/wp-content/uploads/2020/05/TU-ir-%C5%BD%C5%AA-studija_Santrauka.pdf [žiūrėta 2023-08-03].
- Klaipėdos universiteto laivynas.* <https://www.ku.lt/lt/verslui/ku-laivynas> [žiūrėta 2023-08-01].
- Lam González, Y. E., León Ledesma, J., González, C. J. (2015). *European nautical tourists: exploring destination image perceptions.* DOI: <https://doi.org/10.20867/thm.21.1.3> [žiūrėta 2023-08-06].
- Melas, I. (2020). *Digital media and Communication Strategies in Sustainable Yachting Tourism for Blue Growth.* https://www.academia.edu/44498057/Digital_media_and_Communication_Strategies_on_Sustainable_Yachting_Tourism_for_Blue_Growth [žiūrėta 2023-08-01].
- Pardali, A., Stathopoulou, C., Thalassinou, T. (2007). *A cluster-based analysis for sustainable marine tourism development in Greece.* 47th ERSA Congress, Paris, 29.08–02.10.2007. https://www.researchgate.net/profile/Angeliki-Pardali-2/publication/289527720_A_cluster_-_based_analysis_for_sustainable_marine_tourism_development_in_Greece/links/568ea5bb08aaca1481b03146/A-cluster-based-analysis-for-sustainable-marine-tourism-development-in-Greece.pdf [žiūrėta 2023-08-08].
- Pencarelli, T., Splendiani, S. (2012). Imprese turistiche e sostenibilità: Evidenze empiriche nella provincia di Pesaro e Urbino. In *Proceedings of the XXXIII Annual Conference of Regional Science (A.I.S.Re.)*, Rome, Italy, 13–15 September 2012. <https://ora.uniurb.it/handle/11576/2524200> [žiūrėta 2023-08-08].
- Phillips, W. (2014). Towards diversification of the tourism sector A recreational demand study of yachting and marina services in the Caribbean. *Studies and Perspectives Series – The Caribbean.* <https://repositorio.cepal.org/handle/11362/36618> [žiūrėta 2023-08-08].
- Piante, C., Ody, D. (2015). Blue Growth in the Mediterranean Sea: the Challenge of Good Environmental Status. *MEDTRENDS Project. WWF-France.* https://www.medtrends.org/reports/MEDTRENDS_REGIONAL.pdf [žiūrėta 2023-08-03].
- Projekto „Tourist maritime paths of South Baltic – Baltic Pass“ aprašymas.* <https://keep.eu/projects/16445/Tourist-maritime-paths-of-S-EN/> [žiūrėta 2023-08-06].
- Richards, G., Wilson, J. (2008). From cultural tourism to creative tourism. Part 3: Changing places, the spatial challenge of creativity. *Arnhem: ATLAS.* Bergamo, Italy.
- Ross, S., Wall, G. (1999). Ecotourism: Towards congruence between theory and practice. *Tourism Management*, 20 (1), 123–132.
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija.* https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/kokybiniu_tyrimu_duomenu_rinkimo_metodol.pdf [žiūrėta 2023-08-11].
- Schmitt, T. (2000). Quality tourism – A sustainable alternative to the development of tourism on Mallorca? *Geographische Zeitschrift*, 53–65. <https://www.jstor.org/stable/27818867> [žiūrėta 2023-10-03].
- Sevinc, F., Guzel, T. (2017). Sustainable Yacht tourism practices, *Management&Marketing*, 15, 61–76. https://www.mnmk.ro/documents/2017_01/4-6-1-17.pdf [žiūrėta 2023-08-08].
- South Coast Baltic – Establishing durable cross-border boating destination management on the basis of the MARRIAGE cooperation network.* (2017). <https://southbaltic.eu/-/south-coast-baltic-establishing-durable-cross-border-boating-destination-management-on-the-basis-of-the-marriage-cooperation-network> [žiūrėta 2023-08-03].
- Šaparnienė, D., Raišutienė, J., Rupulevičienė, R., Mejerė, R. (2020). *Darniojo turizmo suvokimas ir raiška tarp jaunimo. Tyrimo ataskaita.* https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/ATASKAITA_TYRIMAS_%202020%2011%2009%20_%20su%20priedu.pdf [žiūrėta 2023-08-03].
- Trstenjak, A., Žikovič, S., Mansour, H. (2020). Making Nautical Tourism Greener in the Mediterranean. *Sustainability*, 12(16), 6693. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12166693> [žiūrėta 2023-08-06].
- Turizmo sektoriaus analizė bei strateginės plėtros kryptys. Galimybių studija.* (2019). <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Turizmo%20sektoriaus%20analiz%C4%97%20bei%20strategin%C4%97s%20pl%C4%97tros%20kryptys.pdf> [žiūrėta 2023-08-03].
- UNWTO Annual Report.* (2010). <https://www.unwto.org/archive/global/publication/unwto-annual-report-2010> [žiūrėta 2023-08-03].

THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF NAUTICAL TOURISM: SAILING SERVICES IN THE KLAIPĖDA REGION

ANA TIMONINA-MICKEVIČIENĖ
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

The demand for nautical tourism is growing rapidly worldwide, especially after the Covid-19 pandemic, when priorities of wellness, personal well-being and sustainability became more prominent. In the Klaipėda region, sustainable maritime tourism is a priority sector, the development of which is given special attention in strategic documents and action plans. Marine tourism, based on the natural coastal and water resources, economically viable innovative and high-quality cultural, wellness, niche, nature, urban and business tourism services, is supported by the horizontal priorities of the regional innovation, creative industries and wellness network. Sailing activities and related services are an integral part of maritime tourism, which can be developed in line with the principles of sustainable tourism. Unfortunately, there is very little research in Lithuania on sustainable nautical tourism, so the article analyses publications and research by foreign authors in the context of sustainable maritime tourism and presents examples from other coastal countries. The analysis of scientific publications shows the importance of networking and cooperation in the development of sustainable maritime projects: cooperation between sailors and marinas and legal regulatory authorities, and the importance of support for small and medium-size businesses. Although the strategic documents of the Klaipėda region give priority to nautical tourism, based on the information provided by foreign authors, it is possible to see how widespread sailing tourism is in other countries and regions, and what development indicators have been achieved. The research methods used were: literature analysis and qualitative research (consumer survey).

The qualitative survey showed that the development of sustainable nautical tourism requires the creation of additional services related to sailing, such as short educational guided sailing trips lasting several hours, sailing lectures and training courses, and maritime culture education. These additional services would encourage greater interest in sailing, and incorporate these experiences into holiday planning, and corporate and educational events. Most of the respondents were in favour of the fact that participation in practical sailing builds a team spirit, and agreed that sailing should be tried by most, if not all, people. The respondents indicated that digital marketing tools are the best communication channels, but the recommendation rate of other users is also quite high.

The research showed that regions where the concept of sustainable maritime tourism is a priority for tourism development, where there is support from the local authorities, and where there are opportunities to participate in international cooperation projects, have more sustainable yachting tourism, and there is an increase in the supply of services to the public.

KEY WORDS: *nautical tourism, sustainable tourism, yachting, sailing tourism.*

JEL CODES: M14, Q26, L83.

Gauta: 2023-08-16

Priimta: 2023-10-08

Pasirašyta spaudai: 2023-10-13